

canción que han cantado los chicos en casi toda España con letra en castellano; la boina roja era entonces de los liberales», Pío Baroja («La Música Popular», p. p. «La Nación» de Bs. As., 2-VI-1940).

DERIV.: *Motxiller* «pedigüeno, sablista» a Monòver ⁵ (*Canyissaes*, 131), pròpiament 'mendicant'.

Motxo, motxoc, motxongo, -onco, V. esmussar. També s'ha tractat allí del verb *esmotxar*, però hauria convingut afegir-hi el testimoni d'aquest mot i d'*esmotxada*, en un doc. val. de la Tinença, de 1278, que citem a *FUSTA*; de l'it. *mozzo* derivava el verb *mozzare* 'esmunyonar': «mi traessero i denti e mozzàrsemi le maro», *Decam.* ix, § 1, ed. 1961, 554:9f. (trad. cat.: «si-m tolien los punys») *Mou, V. mode*

MOURE, del ll. *MÖVĒRE* id. □ 1.ª doc.: orígens.

«Qui caritat à no à envega a nula re e no *mou* bara <I> la a nul om», *Homilies*, 2r17; Sant Benet, després de visitar la seva germana vol deixar la casa d'ella i tornar-se'n al monestir, però comença «tan gran pluÿa que no podia *moure* lo peu», *VidesR* (79v2, i en la forma dialectal ross. *maure*, 220v1); «l'aymina de forment, si baxava de 6 diners l'aymina, no-n deu *moure* ni créxer ni mudar lo pes», doc. ross. de 1284 (*RLR* xi, 177).

L'accentuació del ll. clàssic *MÖVĒRE* era en la *ε* penúltima, cosa conservada en la major part de les llengües romàniques (fr. *mouvoir* etc.), fins en oc. antic: «quan vei la lauzeta *mover* / de joy las alas contra .i rai / que s'esmaï' e-s laissa cazér / per la doussor qu'al cor li vai / ---», Ventadorn; però el català tendí aviat a eliminar aqueixa mena d'infinítiv a profit dels en-re: *temér, nozér* ja només foren occitans, i en català també acabaren per eliminar-se *remaner* > *romandre, dever* > *deure* etc.: veg. *VidesR* i, 30, § 45; *mover* tot seguit quedà antiquat en català, i ja no en sé més que un cas, en Llull: «Ramon —dix l'ermità— çcom poriem *mover* / la papa e-ls cardenals, e lo fayt obtenér? / Car en tan noble fayt vuyt tostemp romanér / e a eyl a tractar vuyt far tot mon poder», *Desconhort* (58a, Ross., 352). L'*InvLC* registra les següents formes de conjug. en docs. ross. med.: *moure* a. 1308, 1393, i en el *Tuglat*; *moura* 1358, 1376; pf. 3 *moch* 1409 (amb ultracorrecció *mauch* 1398), *mogué* ⁴⁵ 1439; pf. 6 *mogren* 1373; part. *mogut* 5 exs. de 1360-99, *maugut* 1314, 1345, 1391, *mouguda* 2 exs. de 1358.

Moure pot ser 'fer moure, atiar, aixecar una bèstia': «*moure* lo senglar ab los goços: excitare aprum canibus», OPou (*ThPu.*, 58); anàlogament, parlant d'una ⁵⁰ nuvolada: «El llevant la *mou* / i el ponent la plou», proverbi val. (Salvà, *Callosa* ii, 119); 'iniciar, posar en marxa' és força freqüent en cat. antic: «n'ac gran goyg, per ço car lo pleyt *movien* de la part del rey de Franssa», Desclot (*NCl.* v, 103.9). *Moure's* refl. és ja ⁵⁵ la construcció corrent en el S. XIII: «un hom savi --- se meraveyllà forment de si mateix com per la foyllia --- del hom foyll ell se era *mogut* --- a ira», Llull (*Merav.*, *NCl.* iv, 13); però també, tornant-se absoluta aquella construcció, es podia convertir en un intr., amb ⁶⁰

el sentit 'començar (per tal cosa, en tal o tal lloc)', i així podia dir-se de la lletra inicial d'un mot: «Que-l pomers *mou* en 'pe', / e en e l'eparvers», Cerverí (*Rossinyol*, v. 399). *Moure* de 'partir de, ser iniciativa de': la reina Violant dóna instruccions a l'ambaixador en nom del seu espòs perquè el Vaticà «se vulla entre metre si açò *mou* del comte d'Armanyac o d'altres grans mestres de França, per tal que sàpia de qui s'ha de guardar», a. 1396 (Riquer, *Obres de BMetge*, 108).

Aquesta mena d'accs. estan avui molt antiquades en el Princ. en general, però es mantenen a les Illes i sobretot molt vives en el P. Val. «*Moure's* de borrufa» una maltempsada A-Urg. (Guils del Cantó, 1959). *Moure* de 'proposar (de fer una cosa)' mall. (segadors de Lluçmajor, *BDLC* xiv, 204). 'Començar la brotada, brotar (un vegetal)' val. i tort.: «després d'empeltar en el bord un escut del ver, aquest *mou*, i llavors lleven els brots del bord», Vinaròs (1961); «el *grum* és el conjunt de borrons incipients que té l'ametler quan va a *moure*», EnrValor (c. 1950), «hi ha camps de blat on la llavor ha sortit molt clara degut que tots els grans no han *mogut*» (J. G. M., 1957). També deu restar alguna cosa d'això en ross., on crec que usen la dita proverbial «si l'octubre plou, / el rovelló *mou*», si bé m'ho reporten (c. 1970) en la forma «el r. *es mou*» que imagino inexacta. Aplicat al toro agullonat: «tant li puntxen al bou, / que a la fi *mou*», Salvà, *Callosa* i, 116. A Alacant menant jo pressa perquè deixant-se de converses preliminars, comencés la indicació dels noms de lloc, em contestava el pràctic d'aque-lla part del terme «ja *môu*, ja *môu*» (1963).

En particular ho diuen del brollar de l'aigua d'un corrent, o d'una deu. D'un que és sec en general, i es posa a rajar per les pluges: *el riu môu* Vilafranca del M.; «la Font de Labrià ha *mogut*» Torreblanca (1961). I llavors això es pot aplicar a la indicació del punt d'emergència o proveniència de l'aigua: «l'aigua que brulle a la Llacuna diuen que *mou* al terme de Benicarló» La Jana (1961). El resultat d'això i l'ús més divulgat, és que s'usi per indicar el punt d'arrencada o naixement d'un riu, corrent i coses comparables, que és el que se sent pertot, de cap a cap del País: «El riu Clariano *mou* en Bogairent». Tanmateix la construcció que sento quasi pertot és *mou de*: «El Barranc X. *mou* de la Serra Tal», «El Riuet Sec *mou* de Puigcampana» (La Nucia); expressió que sento per tot el país, començant pels Ports (Cincorres, 1961), encara que en les comarques tan muntanyoses del Migjorn hi havia més ocasió de sentir-ho: Beniatjar, Alcalà d. l. Jovada, Laguar, Benigembla, Agres, Bogairent, Campello, Crevillent (1963).

També en la ll. dels trobadors trobem usos d'aquest ordre, en particular 'proposar, suggerir una iniciativa': «Lo coms m'à mandat e *mogut* qu'ieu fassa / ---», Bertran de Born (i, 1); «E Jaufrés a lor à *mogut* ---», «ab aitant, ela l'à *mogut*: / —Séiner Jaufrés, ieu-s vuel donar / esta tenda ---», *Jaufré*, 7225, 10523.

DERIV.: *Movent*: la distinció *cosa movent/cosa seent* ('mòbil/immòbil', veg. a *seent SEURE*) ja en els *CostTort.*; on notem així mateix: «acció real de cosa